

2011-10-31

Socialstyrelsen
106 30 Stockholm

Remissvar Begrepp inom områdena vårdplatser samt överbeläggningar och utlokalisering av patienter

Svenska Läkaresällskapet (SLS) är en politiskt och fackligt obunden organisation, som arbetar för förbättrad hälsa och sjukvård med patientens bästa för ögonen.

Efter synpunkter från Svensk förening för Anestesi och Intensivvård och Svensk Ortopedisk förening vill vi avge följande yttrande.

Som skäl till arbetet med de aktuella begreppen anges i Socialstyrelsens missivbrev projektet Öppen jämförelse och utvärdering av överbeläggningar. Någon rapport från projektet kan inte återfinnas på Socialstyrelsens hemsida, men det har i den allmänna debatten framstått som allt viktigare att överbeläggningar hanteras i enlighet med kraven på patientsäkerhet. Därför välkomnas det aktuella arbetet.

Socialstyrelsen har presenterat en lista som hanterar 8 begrepp, varav 2 är förslag till strykningar i tidigare begreppslista och 2 är förslag till nya begrepp. I definitionerna förekommer referens till begrepp som definieras i Socialstyrelsens termbank. För analys av det föreslagna begreppssystemet måste även dessa granskas.

vårdplats

bäddplats på vårdenhets som kan användas för en inskriven patient

[Remissunderlaget]

Kommentar: Den nya definitionen innebär ingen faktisk ändring i innebörden av termen vårdplats men är tydligare. Det finns emellertid ett problem med frasen ”inskriven patient” eftersom definitionen av inskrivning leder till cirkulär definition:

inskrivning

händelse när *vårdplats* ställs till patients förfogande

[Termbanken]

Kommentar: I termbanken refererar inskrivning till begreppet vårdplats. Det är då terminologiskt inte acceptabelt att låta vårdplats referera till inskriven patient, eftersom definitionerna hänvisar till varandra. I själva verket är det inte förklarar vad inskrivning innebär. Ordet används även i öppen vård, speciellt dagsjukvård.

I Hälso- och sjukvårdslag (1982:763) skrivs:

5 § För hälso- och sjukvård som kräver intagning i vårdinrättning ska det finnas sjukhus. Vård som ges under intagning benämns sluten vård. Annan hälso- och sjukvård benämns öppen vård.

Hälso- och sjukvårdslagen ger oss alltså en uppfattning om vad sluten vård är. Definition ges i termbanken:

sluten vård
hälso- och sjukvård när den ges till patient inskriven vid vårdenhet
[Termbanken]

Kommentar i termbanken:

I den nationella statistiken hänförs patient som vårdas eller observeras på intagningsavdelning till sluten vård.

Kommentar: Det står klart att intagning och inskrivning betecknar samma begrepp. Vidare slår termbanken fast att det som ofta uppfattas som sluten vård på lägre nivå, vård vid intagningsvårdavdelning (i väntan på beslut om vidare åtgärder vid vårdenhet) liksom vård på så kallad observationsplats, ska räknas till sluten vård. Termbankens definition av inskrivning slår fast att vårdplats ska ställas till patientens förfogande vid inskrivning.

Vidare konstateras att vårdplats anges vara en typ av bäddplats, ett begrepp som också specialiseras till teknisk plats. Det finns alltså gemensamma kännetecken som bör anges i en definition av bäddplats.

När nu den föreslagna definitionen av vårdplats är terminologiskt omöjlig föreslås i stället följande termposter som gör att några ändringar i termbankens övriga termposter inte behöver göras:

<p>bäddplats <hälso- och sjukvård>bäddad säng vid vårdinrättning</p> <p>vårdplats bäddplats avsedd att användas vid vård och behandling</p>

fastställd vårdplats
vårdplats beslutad av huvudman
[Remissunderlaget]

huvudman
myndighet eller organisation som juridiskt och ekonomiskt har ansvaret för viss verksamhet
[Termbanken]

Kommentar: Man har valt att hänvisa till det allmänna begreppet huvudman, vilket gör att vilken organisation som helst kan besluta om vårdplatser. Detta överlämnar till regelverk att bestämma på vilken nivå som antalet fastställda vårdplatser ska beslutas. Den nya definitionen är välkommen, eftersom den utgör ett instrument i budgetarbetet och inte binder sjukhuset och vårdenheterna, som inom ramen för tilldelade medel kan dimensionera slutenvården efter bedömt behov.

disponibel vårdplats
vårdplats med fysisk utformning, utrustning och bemanning som säkerställer patientsäkerhet och arbetsmiljö
[Remissunderlaget]

Kommentar: eftersom den tidigare relationen mellan fastställd vårdplats och disponibel vårdplats brutits (se de två begreppsdiagrammen i dokumentet "Förklaringar till remiss vårdplatser samt överbeläggningar 2011.doc") saknas i begreppssystemet anvisning om hur beslut tas om antalet disponibla vårdplatser. Antalet disponibla vårdplatser kan alltså vara såväl högre som lägre än antalet fastställda vårdplatser.

Teknisk plats

bäddplats på vårdenhet med särskilda resurser som en inskriven patient tillfälligt kan disponera [Remissunderlaget]

Kommentar: kommentaren till begreppet teknisk plats lyder: "I den nationella statistiken räknas t.ex. intensivvårdsplats och förlossningsplats som teknisk plats när patienten samtidigt disponerar en vårdplats."

Kommentaren till begreppet disponibel vårdplats lyder: "Som disponibel vårdplats räknas även teknisk plats om patienten endast har en vårdplats."

De två kommentarerna stämmer inte med begreppssystemet. En teknisk plats är enligt definitionen *inte* en vårdplats utan endast en bäddplats, dvs. det är inte en plats för en inskriven patient och den saknar "fysisk utformning, utrustning och bemanning som säkerställer patientsäkerhet och arbetsmiljö" eftersom den inte är en disponibel vårdplats. Samtidigt *räknas* den som disponibel vårdplats om patienten "endast har en vårdplats". Detta kommer oundgängligen att vålla bekymmer i statistik och redovisning. Eftersom de viktiga kännetecknen för disponibel vårdplats är att de fyller krav på arbetsmiljö och patientsäkerhet torde en teknisk plats vara en specialisering av disponibel vårdplats fast med ytterligare kännetecknen i form av specialutrustning. Där för föreslås termposten:

teknisk vårdplats

disponibel vårdplats med särskilda resurser som en inskriven patient tillfälligt kan disponera

KOMMENTAR En patient som är inskriven på en avdelning och har egen disponibel vårdplats (hemmaplats) men tillfälligt disponerar en teknisk vårdplats vid annan avdelning räknas som inskriven endast på hemmaplatsen.

överbeläggning

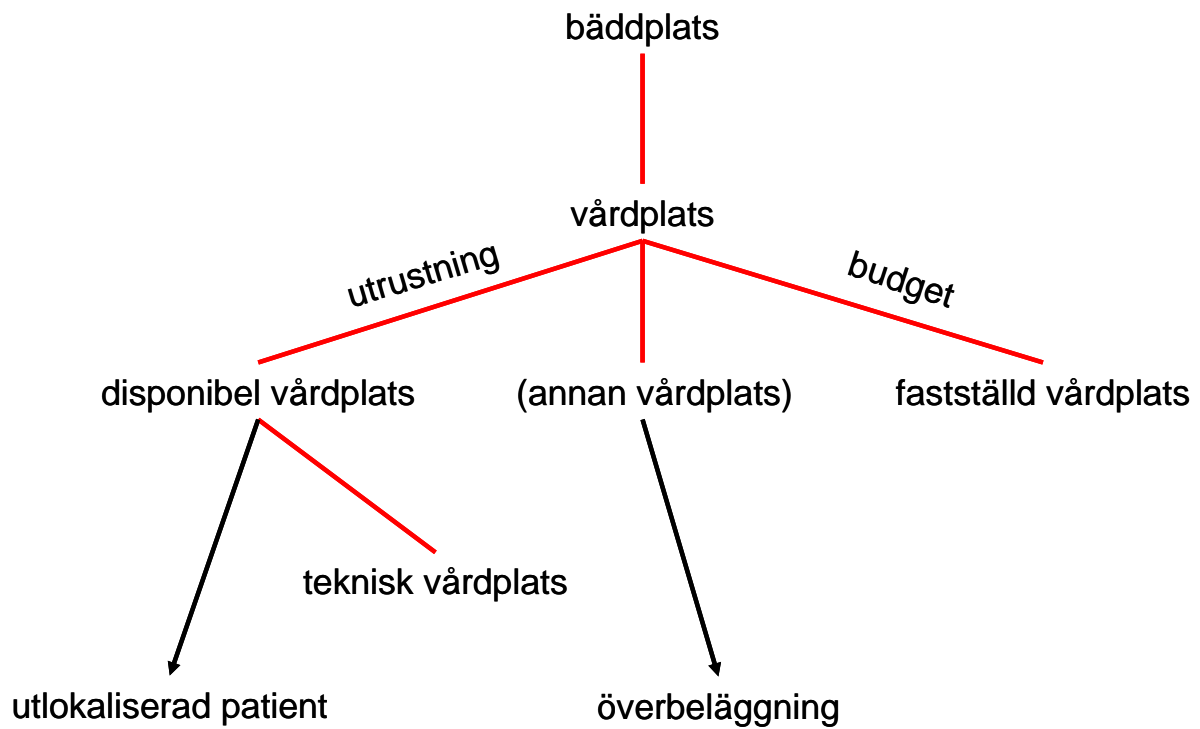
händelse när en inskriven patient vårdas på vårdplats som inte uppfyller kraven på disponibel vårdplats

Kommentar: definitionen av överbeläggning innebär att patienten vårdas på en vårdplats som inte uppfyller patientsäkerhetskrav och/eller arbetsmiljökrav. Detta gör att varje överbeläggning strider mot minst en av lagarna Patientsäkerhetslag (2010:659) och Arbetsmiljölagen (1977:1160). Avsikten tycks vara att göra varje överbeläggning olaglig. I så fall måste sjukhuset bland sina vårdplatser hålla ett visst antal i reserv, dvs. utan den bemanning och utrustning som gör dem till disponibla vårdplatser. Vid behov kan då vilken vårdplats som helst "uppgraderas" till disponibel vårdplats, och överbeläggning inträffar endast då vårdplatser inte längre kan uppgraderas till disponibla men ändå måste beläggas.

Sammanfattning

Den föreslagna terminologin innebär väsentliga förändringar i begreppssystemet för vårdplatser och beläggning. Framför allt ges begreppet överbeläggning ett ändrat innehåll såtillvida att det alltid handlar om placering av en patient på en plats i strid med lagstadgade krav på patientsäkerhet och arbetsmiljö. I stället ska det som hittills betecknats som överbeläggningar innefattas i begreppet disponibla vårdplatser, där sjukhuset ges ökad frihet att dimensionera utbudet i förhållande till huvudmannens schablonmässiga beslut om fastställda vårdplatser för att klara den flexibilitet som varierande vårdplatsbehov nödvändiggör.

Det beskrivna begreppssystemet innehåller emellertid några inkonsekvenser vad avser referenser mellan begreppen. Efter förändringar som framgår av föreslagna definitioner i texten ovan kan begreppssystemet illustreras med nedanstående diagram.

Föreslaget begreppsdiagram

För Svenska Läkaresällskapet

Stockholm den 31 oktober 2011

Margareta Troein Töllborn
Ordförande

Magnus Fogelberg
Ordförande, Kommittén för
Medicinsk språkvård